

Polityka kulturalna województwa zachodniopomorskiego

Wydział Kultury, Nauki i Dziedzictwa Narodowego
Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego

"Dla mnie największą przyjemnością jest, aby czytać dobre, wybrane książki, zbierać obrazy wybitnych mistrzów i stare różnego rodzaju monety. Z nich uczę się, jak siebie uszlachetnić, by i tym samym lepiej służyć społeczeństwu" - książę szczeciński Filip II, zwany Pobożnym (1573-1618).

I. Określenie obszaru tematycznego

Obszarem tematycznym opisanym w dokumencie jest **polityka samorządu województwa w zakresie kultury** i jest ona oparta na przekonaniu, że dziedzina ta stanowi ważny element łączący i scalający wspólnotę mieszkańców Pomorza Zachodniego, a także jest kluczowym obszarem wpływającym na rozwój i atrakcyjność regionu.

Kultura – zarówno w jej materialnym, jak i duchowym wymiarze – to istotny element odnoszący się do poznania otaczającego nas świata, a jej rola w życiu społecznym mieszkańców województwa jest niezmiernie ważna. Kreuje nasz światopogląd, wpływa na postawy odbierania i oceny otaczającego nas świata. Kształtuje nasze postrzeganie teraźniejszości, wrażliwości oraz przeciwdziała nietolerancji i wszelkim uprzedzeniom, tak obecnie powszechnym w otaczającej nas rzeczywistości.

Jednocześnie kultura ma za zadanie poszerzenie naszych horyzontów, to „most” do wzajemnego poznania się, zrozumienia, dialogu oraz rozmowy o przyszłości Województwa, Polski i Unii Europejskiej.

Badania oraz doświadczenia z ostatnich lat wskazują, że **kultura staje się również istotnym czynnikiem decydującym o konkurencyjności i atrakcyjności poszczególnych regionów**, a wszystkie **nakłady na kulturę i dziedzictwo narodowe należy traktować jako długofalową inwestycję** decydującą o popularności biznesowej i turystycznej Pomorza Zachodniego. Działalność kulturalna ze względu na swoją specyfikę wpływa bowiem na inne dziedziny życia społeczno – gospodarczego, a jej oddziaływanie jest długofalowe i złożone. Oddziałuje m. in. na edukację, turystykę, gospodarkę, architekturę oraz przyczynia się do rozwijania i pobudzania tożsamości. Jednocześnie jest czynnikiem wpływającym na wzrost PKB.

Jednak z uwagi na podział kompetencji w zakresie kultury pomiędzy samorządami, województwo nie odpowiada za całą politykę kulturalną w regionie i ma wpływ jedynie na wycinek działalności kulturalnej, pomimo iż rolą samorządu regionalnego powinno być prowadzenie dialogu pomiędzy różnymi środowiskami działającymi na rzecz rozwoju kultury, zarówno podmiotami instytucjonalnymi (instytucje kultury), organizacjami pozarządowymi, jak i twórcami.

Taki stan rzeczy wynika z faktu, iż **określony ustawami zakres działalności samorządu regionalnego w obszarze kultury nie jest wystarczający dla prowadzenia skutecznej polityki kulturalnej o zasięgu wojewódzkim**, której założenia byłyby zbieżne z założeniami przyjętymi podczas konferencji UNESCO w Sztokholmie w 1998 r.¹

---

¹ Polityka kulturalna stanowi podstawowy element polityki trwałego rozwoju. Dialog kultur powinien być głównym celem polityki kulturalnej, a wolność słowa jest niezbędnym warunkiem tego dialogu. Polityka kulturalna w XXI wieku powinna wybiegać w przyszłość, zajmując się nie tylko bieżącymi problemami, lecz także antycypacją przyszłych potrzeb. Wejście do społeczeństwa informacyjnego i przyswojenie sobie technik informacyjnych przez każdego człowieka stanowi ważny aspekt wszelkiej polityki kulturalnej. Polityka kulturalna powinna wspierać wszelkie formy twórczości. Polityka kulturalna powinna mieć na celu poprawę integracji społecznej oraz poziomu życia wszystkich członków społeczeństwa. Polityka kulturalna powinna respektować zasadę równości kobiet i mężczyzn. Rząd i społeczeństwo powinny współdziałać w tworzeniu zasad i realizacji polityki kulturalnej zintegrowanej ze strategią rozwoju. W świecie współzależności należy tworzyć politykę kulturalną równoległe na różnych szczeblach - lokalnym, regionalnym, krajowym i globalnym. Kraje powinny współdziałać w budowaniu świata, w którym międzykulturowa komunikacja, przekaz informacji i wzajemne zrozumienie będą stanowić regułę, i w którym różnorodność wartości kulturowych, wizji etycznych i zachowań będzie sprzyjać tworzeniu rzeczywistej kultury pokoju. Polityka kulturalna powinna czuwać nad zapewnieniem rozszerzenia dostępu wszystkich grup społecznych do kultury, nad walką z odrzuceniem i marginalizacją oraz nad powstawaniem procesów sprzyjających demokracji w kulturze. Polityka kulturalna powinna uznać zasadniczy wkład twórców w poprawę poziomu życia, umacnianie tożsamości oraz rozwój kulturalny społeczeństwa. Każda polityka

Obecny model polityki kulturalnej skupia się raczej na zapewnieniu finansowania, podczas gdy **nowoczesna, skuteczna polityka sektorowa powinna zawierać katalog założeń i kierunków działań samorządu regionalnego, a także przenieść punkt ciężkości na rezultaty podejmowanych zadań.**

II. Strategiczny wymiar polityki sektorowej

Strategicznym priorytetem polityki kulturalnej Województwa Zachodniopomorskiego jest **stały rozwój intelektualny i cywilizacyjny społeczności Pomorza Zachodniego oraz systematyczny wzrost potencjału kulturalnego regionu.** W szczególności oznacza to dążenie do :

- ✓ wzmocnienia pozycji Pomorza Zachodniego, jako istotnego regionu na mapie kulturalnej Polski
- ✓ wykorzystania unikalnego położenia geograficznego i kulturowego regionu, wykraczającego poza granice województwa (Euroregion Pomerania, region bałtycki)
- ✓ zachowania i rozwijanie unikalnego środowiska kulturowego
- ✓ wyznaczenia kierunków rozwoju sektora kultury w regionie
- ✓ kreowania/inicjowania działań wychowujących przyszłych odbiorców oferty kulturalnej
- ✓ pobudzania i rozwijania aktywnego udziału w kulturze

Dlatego też, w wymiarze taktycznym, oznacza to określenie dla samorządu województwa następujących kierunków:

1. przyjęcie roli koordynatora programów kulturalnych skierowanych do sektora kultury w regionie;
2. zwiększenie liczby wojewódzkich samorządowych instytucji kultury oraz dalsze inwestowanie w funkcjonujące instytucje
3. zdefiniowanie nowej roli partnerów w zakresie kształtowania polityki kulturalnej, w tym m. in. sektora pozarządowego
4. wypracowanie pozycji lidera na obszarze Euroregionu Pomerania w zakresie inicjowania oraz wsparcia projektów realizowanych w zakresie kultury;
5. przyjęcie roli wiodącego partnera w zakresie współpracy kulturalnej w regionie bałtyckim;
6. powołanie jednostki odpowiedzialnej za prowadzenie badań i analiz oraz monitoring zmian zachodzących w kulturze
7. zdefiniowanie kulturalnej tożsamości Pomorza Zachodniego, jako regionu letnich festiwali artystycznych (w tym przede wszystkim festiwali muzycznych z długoletnią tradycją)

Ponadto działania władz na szczeblu samorządowym powinny być ukierunkowane na zagadnienia związane z uwrażliwieniem mieszkańców na kulturę i jej znaczenie, stworzenie mody na uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych, wykształcenie nawyków korzystania z kultury, poczynając od najmłodszych (przedszkola, szkoły podstawowe) m.in. przez prowadzenie zajęć edukacyjnych przy wykorzystaniu możliwie największej liczby partnerów zarówno samorządów gminnych, powiatowych, instytucji kultury, organizacji pozarządowych, twórców oraz szkół.

III. Regionalny wymiar polityki kulturalnej

---

kulturalna powinna uwzględniać całość życia kulturalnego: twórczość, ochronę dziedzictwa i popularyzację. Należy mieć na uwadze, iż upowszechnianie i dostęp do kultury są uwarunkowane dynamiką twórczości, zagwarantowanej przez skuteczną ochronę prawną.

W wymiarze terytorialnym **samorząd regionalny dąży do uzyskania możliwie równomiernego i najwyższego poziomu aktywności kulturalnej i jej oddziaływania w skali całego województwa**. Wspierając funkcjonowanie najważniejszych instytucji i struktur o charakterze ogólnowojevodzkim samorząd regionalny udziela wsparcia samorządom lokalnym i innym podmiotom oraz środowiskom współpracującym w ramach podnoszenia jakości i zakresu oddziaływania kultury. Rozwój w tym zakresie jest animowany przez społeczności lokalne, stosownie do istniejących potrzeb i możliwości. Realizowaną w tym zakresie interwencję samorząd regionalny **stara się koordynować z działaniami rozwojowymi** w oparciu o obszary funkcjonalne, w szczególności w sferze edukacji i dążenia do uzyskania możliwie najwyższej jakości życia mieszkańców. Ponadto samorząd regionalny **dąży do wdrażania i upowszechniania nowych efektywnych rozwiązań** wspierających obieg dóbr kultury, w szczególności cyfrową domenę publiczną, system bibliotek publicznych i innych instytucji krzewienia kultury.

Samorząd **dąży do nadania dorobkowi kulturalnemu regionu oraz tworzącym go twórcom rangi przekraczającej granice województwa**, wsparcie ich promocji oddziaływania. Kultura Pomorza Zachodniego w toku działań samorządu zostaje włączona w cywilizacyjny dorobek Polski Zachodniej, jest też sferą prowadzenia dialogu w skali ogólnopolskiej i europejskiej. Tym samym dorobek kulturowy i praca nad nim w toku realizacji przedmiotowej polityki służy zarówno definiowaniu swoistości Pomorza Zachodniego, jak i poszerzaniu jego mentalnych granic i zasięgu oddziaływania. Polityka kulturalna służy jako instrument określania i wzmacniania obecności i znaczenia Pomorza Zachodniego jako atrakcyjnego miejsca, życia, pracy i realizacji wszelkich form indywidualnej i zbiorowej ekspresji.

Samorząd województwa wykonuje **zadania o charakterze wojewódzkim określone ustawami**. Zgodnie z ustawą z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, **jednostki samorządu terytorialnego organizują działalność kulturalną, tworząc samorządowe instytucje kultury**, dla których prowadzenie takiej działalności jest podstawowym celem statutowym. **Prowadzenie działalności kulturalnej jest zadaniem własnym jednostek samorządu terytorialnego o charakterze obowiązkowym**. Formami organizacyjnymi działalności kulturalnej są w szczególności: teatry, opery, operetki, filharmonie, orkiestry, instytucje filmowe, kina, muzea, biblioteki, domy kultury, ogniska artystyczne, galerie sztuki oraz ośrodki badań i dokumentacji w różnych dziedzinach kultury.

Samorząd województwa zachodniopomorskiego prowadzi politykę kulturalną poprzez organizowanie działalności kulturalnej, a także sprawowanie mecenatu polegającego na finansowym wspieraniu wykonywania zadań podległych instytucji kultury tj.: **Muzeum Narodowego w Szczecinie, Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie, Opery na Zamku w Szczecinie, Teatru Polskiego w Szczecinie, Książnicy Pomorskiej im. Stanisława Staszica w Szczecinie, Biura Dokumentacji Zabytków w Szczecinie, Ośrodka Teatralnego KANA**. Jako organizator zapewnia instytucjom kultury odpowiednie warunki organizacyjno-prawne oraz środki niezbędne do prowadzenia działalności. Instytucje kultury realizują zadania zgodnie z przyjętymi planami działalności. Tym samym samorząd nie ogranicza samodzielności instytucji kultury, dla których jest organem prowadzącym.

Z uwagi na fakt, iż wszystkie instytucje kultury województwa zachodniopomorskiego znajdują się w Szczecinie, samorząd regionalny wspiera także instytucje prowadzone przez Gminę Miasto Koszalin: Filharmonię Koszalińską im. Stanisława Moniuszki oraz Bałtycki Teatr Dramatyczny.

Jednocześnie Województwo Zachodniopomorskie **wspiera zadania z zakresu kultury** m. in. poprzez **zlecenie realizacji zadań z zakresu kultury** podmiotom wymienionym w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, a także realizując obowiązek nałożony na samorządy województw ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami **przeznacza środki finansowe w ramach naboru wniosków o udzielenie**

dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze województwa zachodniopomorskiego.

Zgodnie z zapisami ustawy o samorządzie województwa, przy realizacji polityki rozwoju **współpracuje** on m. in. z: jednostkami lokalnego samorządu terytorialnego z obszaru województwa oraz z samorządem gospodarczym i zawodowym, organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz szkołami wyższymi i jednostkami naukowo - badawczymi. Stąd **celem nadrzędnym jest współpraca Województwa z przedstawicielami środowisk kultury, wypracowanie wspólnych działań, diagnoza stanu oraz odpowiednia reakcja na zmiany.** Ponadto **stworzenie warunków dla rozwoju kultury, docenienie roli twórców oraz systematyczna i planowana modernizacja infrastruktury** niezbędnej do prowadzenia działalności kulturalnej.

Jak już wskazano na wstępie, **określony ustawami zakres działalności samorządu regionalnego w obszarze kultury nie jest wystarczający dla prowadzenia skutecznej polityki kulturalnej o zasięgu wojewódzkim.** Dlatego też samorząd powinien dodatkowo defasonować i realizować cele, których źródła leżą w dokumentach strategicznych krajowych i unijnych, jak również odwoływać się do założeń wypracowanych przez organizacje działające w obszarze kultury m.in. UNESCO.

Na poziomie europejskim i krajowym oraz regionalnym rozwój sektora kultury oraz ukierunkowanie działań w tym zakresie zdeterminowane są przez następujące dokumenty:

Na szczeblu europejskim:

- Strategia Europa 2020,
- Strategia Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego,
- Europejska agenda kultury.

Na poziomie kraju:

- Strategia Rozwoju Kraju do 2020,
- Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013, wraz z Uzupełnieniem Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2020,
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020,
- Polska 2030 Wyzwania rozwojowe,
- Krajowy Program Reform.

Przy ograniczonych instrumentach bezpośredniej interwencji w kształtowanie kultury w regionie, samorząd województwa powinien przyjąć na siebie rolę i odpowiedzialność za zadania o charakterze koordynacyjnym, organizacyjnym i promocyjnym, natomiast **kierunki polityki kulturalnej na poziomie regionalnym**, rozumianej jako podstawowy element polityki trwałego rozwoju, **powinny być oparte na następujących założeniach:**

- polityka kulturalna w XXI wieku powinna wybiegać w przyszłość, zajmując nie tylko bieżącymi problemami, lecz także antycypacją przyszłych potrzeb;
- wejście do społeczeństwa informacyjnego i przyswojenie sobie technik informacyjnych przez każdego człowieka stanowi ważny aspekt wszelkiej polityki kulturalnej;
- polityka kulturalna powinna wspierać wszelkie formy twórczości;
- polityka kulturalna powinna mieć na celu poprawę integracji społecznej oraz poziomu życia wszystkich członków społeczeństwa;

- polityka kulturalna powinna czuwać nad zapewnieniem rozszerzenia dostępu wszystkich grup społecznych do kultury, nad walką z odrzuceniem i marginalizacją oraz nad powstawaniem procesów sprzyjających demokracji w kulturze;
- każda polityka kulturalna powinna uwzględniać całość życia kulturalnego: twórczość, ochronę dziedzictwa i popularyzację.

IV. Ogólna ocena stanu

Pomorze Zachodnie to **jeden z atrakcyjniejszych regionów w Polsce**, nie tylko ze względu na swoje położenie geograficzne, ale także ciekawą historię, bogatą i różnorodną kulturę. Jest **bardzo dobrze położone względem rynków europejskich, a także państw nadbałtyckich**. To region o znaczącym potencjale turystycznym. Pomorze Zachodnie to **region pogranicza**; wieloraki, ukształtowany historycznie poprzez wzajemne oddziaływanie różnych kultur i o różnej proveniencji – rodzimych pomorskich, duńskich, niemieckich, szwedzkich, francuskich wreszcie i polskich.

To także region szczycący się unikalną architekturą i oryginalnymi formami urbanistycznymi. Ze względu na swoje położenie **dziedzictwo kulturowe Pomorza Zachodniego uwarunkowane wielorakimi i wielowiekowymi czynnikami historycznymi i demograficznymi różni się znacząco od pozostałych województw**. Na szczególną uwagę zasługują układy staromiejskie o średniowiecznej metryce, które zachowały rozplanowanie z czasu lokacji. Zasoby środowiska kulturowego to również trzy obiekty uznane za pomniki historii: zespół katedralny w Kamieniu Pomorskim, zespół kościoła pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny Królowej Świata oraz średniowieczne mury obronne miasta w Stargardzie, a także założenie dawnego klasztoru cystersów w Kołbaczu, późniejszej letniej rezydencji książąt pomorskich i siedziby domeny państwowej.

Głównymi ośrodkami kulturalnymi województwa są Szczecin i Koszalin, gdzie siedzibę mają niemal wszystkie teatry, obie filharmonie oraz większość muzeów. Jak wynika z analizy kalendarza imprez, zdecydowanie najwięcej wydarzeń kulturalnych odbywa się w Szczecinie. Miasto to, jako największe w województwie zachodniopomorskim, a zarazem jego stolica, posiada także najlepszą bazę instytucji kulturalnych. W Szczecinie znajduje się Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Szczecińskiej im. Mieczysława Karłowicza, teatr operowy - Opera na Zamku oraz teatr lalkowy - Teatr Lalek Pleciuga. Ponadto znajduje się tutaj jedna z dwóch filharmonii (Filharmonia im. Mieczysława Karłowicza - druga Filharmonia im. Stanisława Moniuszki znajduje się w Koszalinie) oraz cztery z pięciu publicznych teatrów dramatycznych: Teatr Polski, Teatr Współczesny, Ośrodek Teatralny Kana oraz Teatr na Zamku Książąt Pomorskich. Powoduje to znaczne zróżnicowanie w nasyceniu i stanie sieci instytucji kultury w całym regionie.

Oferta kulturalna w większych miastach województwa jest bogata i zróżnicowana. Obok instytucji samorządowych funkcjonują liczne organizacje i stowarzyszenia podejmujące i promujące przedsięwzięcia o randze regionalnej i ogólnopolskiej. Wspierana jest twórczość miejscowych artystów regionalnych, współpraca, dialog i kulturowa różnorodność. Ilość i zróżnicowanie imprez i wydarzeń umożliwia uczestnictwo szerokiej publiczności. Istnieje konieczność dalszego uatrakcyjnienia oferty oraz zwiększenia dostępu do kultury mieszkańców, a także odwiedzających województwo turystów, głównie z Niemiec.

Natomiast analiza przeprowadzona na potrzeby „Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020” doprowadziła do wniosku, że **w małych miejscowościach widoczne są nie tylko ograniczenia w dostępie do instytucji kultury, ale także niska świadomość kulturalna mieszkańców oraz brak nawyków uczestniczenia w wydarzeniach kulturalnych**. Na potencjał regionu składa się w dalszym ciągu **nieodpowiadający potrzebom stan infrastruktury, pomimo dużych wydatków na jej modernizację**

i **rozbudowę**, zrealizowanych m. in. w ramach środków Regionalnego Programu Operacyjnego WZP na lata 2007 - 2013.

W odpowiedzi na powyższą diagnozę, województwo podejmuje działania mające na celu aktywizację miejscowości oddalonych od Szczecina m. in. poprzez finansowanie wydarzeń w ramach konkursów dla NGO oraz aktywność wojewódzkich instytucji poza swoimi siedzibami.

Największe i najbardziej znane imprezy kulturalne odbywające się w województwie to m.in. festiwale organowe w Kamieniu Pomorskim, Świnoujściu, Koszalinie i Szczecinie, Ińskie Lato Filmowe w Ińsku, Międzynarodowe Spotkania Młodego Teatru OKNO, Ogólnopolski Przegląd Teatrów Małych Form Kontrapunkt, Turniej Tenorów, koncerty „Tym, którzy nie powrócili z morza...” na Cmentarzu Centralnym w Szczecinie, Ogólnopolski Konkurs Baletowy Złote Pointy, Festiwal Artystyczny Młodzieży Akademickiej FAMA oraz Międzynarodowy Festiwal Piosenki Morskiej „Wiatrak” w Świnoujściu, Międzynarodowy Festiwal Pieśni Chóralnej i Międzynarodowy Festiwal Gwiazd w Międzyzdrojach, Festiwal Słowian i Wikingów w Wolinie, Koszaliński Festiwal Debiutów Filmowych „Młodzi i Film”, Europejski Festiwal Filmowy „Integracja ty i ja”, Europejska Noc Muzeów, Festiwal Wędrowny „Na Gotyckim Szlaku”, Międzynarodowy Festiwal Muzyczny „Sacrum Non Profanum”, RCK Pro Jazz Festival w Kołobrzegu oraz odbywający się w wielu miejscowościach regionu Baltic Neopolis Festival.

Potencjał kulturowy w regionie budowany jest w oparciu m. in. o **uczelnie wyższe**, w tym w szczególności Akademię Sztuki w Szczecinie. Jest to pierwsza i jedyna w Polsce wyższa uczelnia artystyczna kształcąca w tak zróżnicowanych dziedzinach sztuki. Podstawowym kierunkiem działalności Akademii jest kształcenie oraz prowadzenie badań naukowych w zakresie sztuk muzycznych, plastycznych, teatralnych i mieszczących się w nich dyscyplin artystycznych oraz w zakresie nauk humanistycznych. **W województwie działają również 33 publiczne i niepubliczne placówki kształcenia artystycznego, w tym szkoły muzyczne, plastyczne, tańca i baletu**

Pomorze Zachodnie to region, w który nieustannie zachodzi **konieczność budowania tożsamości regionalnej** i konfrontowania się z wciąż odczuwalnym stygmatem „Ziem Odzyskanych”. Specyfika ta związana jest głównie z procesami wymuszonej i naturalnej migracji, która miała miejsce po II Wojnie Światowej, a których konsekwencją jest ciągły brak poczucia wśród starszych mieszkańców zakorzenienia mieszkańców oraz ich różnorodność kulturowa. Województwo zachodniopomorskie to młody region o słabej tożsamości regionalnej. Większość mieszkańców deklaruje, że identyfikuje się z regionem zachodniopomorskim, jednak aż 37,2% z nich twierdzi jednocześnie, że nie czuje się związana emocjonalnie z żadnym konkretnym miejscem na terenie województwa.

V. Ukierunkowanie interwencji

Działania samorządu województwa będą realizowane w wielu obszarach i mają przyczynić się do tego, aby region był jednym z najatrakcyjniejszych regionów pod względem jakości życia m. in. dzięki przemyślanej i spójnej polityce kulturalnej, ukierunkowanej na rozwijanie kreatywności, będącej motorem wszelkich zmian, zarówno w wymiarze społecznym, jak i gospodarczym. Mieszkańcom zapewnione zostaną niezbędne warunki do aktywnego spędzenia czasu wolnego m.in. z wykorzystaniem endemicznych zasobów kultury oraz przyrody w województwie.

Wszelkie działania dotyczące kultury - poza stworzeniem najlepszych warunków do jej nieskrępowanego rozwoju - powinny przyczynić się do tego, aby Pomorze Zachodnie było regionem ludzi przygotowanych i otwartych na nowe idee, tolerancyjnych, doskonale rozumiejących otaczający ich świat oraz wzajemnie się

szanujących; wykorzystujących innowacyjność, kreatywność do podnoszenia jakości życia w regionie oraz aktywnie uczestniczących w przemianach, jakie będą miały miejsce w Polsce oraz Unii Europejskiej, będącej źródłem wzbogacającym ich tożsamość dzięki wykorzystaniu wspólnego dziedzictwa kulturowego.

Samorząd województwa będzie inspiratorem działań wpływających na powszechne, aktywne oraz świadome uczestnictwo w kulturze, która jest jednym z kluczowych czynników wpływających na rozwój mieszkańców Pomorza Zachodniego zarówno w wymiarze społecznym, jak i gospodarczym.

Uczestnictwo w kulturze i twórcza aktywność mieszkańców, będą realizowane m. in. przez wprowadzenie nowoczesnych i unikalnych programów kulturalnych, powszechny dostęp do zasobów kultury, w tym m. in. bibliotek, instytucji muzealnych i artystycznych. Szczególny nacisk położony zostanie na pełniejsze wykorzystanie nowoczesnych osiągnięć technologicznych do włączenia nowych grup w aktywność kulturalną, a tym samym przyczyniając się do samorealizacji poszczególnych obywateli. Podjęte zostaną działania w zakresie pełnej digitalizacji zasobów kultury (biblioteki i muzea) oraz ich udostępnienia, ułatwiające mieszkańcom dostęp do informacji i wiedzy. Rolą województwa będzie koordynacja działań oraz wprowadzenie jednolitych standardów.

Instytucje kultury powinny stać się jeszcze większym aktywnym partnerem prezentującym wartościową ofertę artystyczną, a tym samym przyczyniającym się do własnego rozwoju. Ochrona dziedzictwa zostanie ukierunkowana na zachowanie unikalnych i wyjątkowych obiektów ze względu na swoją wartość artystyczną oraz historyczną, których ochrona jest niezbędna, aby przekazać przyszłym pokoleniom wielowiekową różnorodną spuściznę regionu.

Województwo, realizując swoje zadanie w zakresie mecenatu nad kulturą, będzie stwarzało możliwości wspierania i promocji twórczości artystycznej, edukacji kulturalnej oraz wszelkich przedsięwzięć zmierzających do zapewnienia warunków równego dostępu do dóbr kultury, a także budowanie potencjału twórczego i jego dalszy rozwój. Dotyczy to m. in. wsparcia finansowego i promocyjnego twórców m. in. poprzez system stypendialny dla młodych artystów z regionu, nagród na podstawie oceny całokształtu działalności lub osiągnięć o istotnym znaczeniu, jak również wsparcia instytucjonalnego.

Wskazane powyżej działania mają także na celu podniesienie rangi Pomorza Zachodniego na kulturalnej mapie Polski, m. in. poprzez przyciąganie ciekawych twórców realizujących wartościowe i unikalne przedsięwzięcia artystyczne.

Samorząd województwa zachodniopomorskiego będzie realizował w zakresie polityki kulturalnej zadania, które będą się wzajemnie przenikały i uzupełniały. Należy podkreślić, że samorząd województwa, odpowiadając za część omawianego obszaru, będzie przy realizacji omawianej polityki współpracował z wieloma partnerami w tym m. in. z instytucjami kultury, gminami, powiatami, organizacjami pozarządowymi, uczelniami wyższymi oraz innymi podmiotami funkcjonującymi w sektorze kultury i jego otoczeniu.

W perspektywie czasowej roku 2030 Pomorze Zachodnie, ze względu na swoje położenia geograficzne oraz zasoby, stanie się regionem przyciągającym osoby twórcze, przedsiębiorcze, aktywne zawodowo, chcące mieszkać w regionie, gdzie zapewniony jest najwyższy poziom usług publicznych, edukacyjnych oraz unikalna oferta kulturalna na najwyższym poziomie artystycznym.

Realizacji tej wizji służyć będą następujące ukierunkowania:

1. Promocja i wsparcie aktywnego uczestnictwa w kulturze

Działania w ramach poniższego priorytetu ukierunkowane będą na zagadnienia związane z **aktywnym uczestnictwem w kulturze** na Pomorzu Zachodnim, które jest rozumiane jako proces złożony, ulegający ciągłym

zmianom i jednocześnie ukierunkowany na osobisty odbiór wartościowych treści. Przemysłana i konsekwentnie realizowana polityka w przedmiotowym zakresie powinna mieć na celu zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych.

Dzięki uczestnictwu w kulturze stajemy się pełnoprawnymi członkami określonej wspólnoty, rozumiejącymi otaczającą nas rzeczywistość, otwartymi, a zarazem znającymi i szanującymi swoje tradycje.

Rozwijane i promowane będą działania edukacyjne skierowane do wszystkich grup wiekowych, a w szczególności szkolne i pozaszkolne projekty **dotyczące edukacji kulturalnej**.

Samorząd Województwa będzie stwarzał warunki do tego, aby kultura była lepszą płaszczyzną do dyskusji o naszych polskich i europejskich wartościach, będąc jednocześnie platformą dialogu i wymiany różnych opinii oraz poglądów.

Działania:

- ✓ przyjęcie roli koordynatora programów kulturalnych skierowanych do sektora kultury w regionie;
- ✓ zdefiniowanie kulturalnej tożsamości Pomorza Zachodniego, jako regionu letnich festiwali artystycznych (w tym przede wszystkim festiwali muzycznych z długoletnią tradycją);
- ✓ współpraca w zakresie edukacji kulturalnej oraz promocji postaw aktywnego uczestnictwa w kulturze;
- ✓ powołanie jednostki odpowiedzialnej za prowadzenie badań i analiz oraz monitoring zmian zachodzących w kulturze;
- ✓ rozwijanie postaw w zakresie odbioru sztuki m.in. poprzez szkolne i pozaszkolne projekty edukacyjne i artystyczne;

2. Wzmocnienie potencjału i roli kluczowych instytucji kultury w regionie

Działanie nakierowane jest na **modernizację i rozbudowę istniejących instytucji kultury oraz usprawnienie procesów zarządzania nimi** tak, aby stałe się one nowoczesne. Wspierane będą przedsięwzięcia, które łączą wysoki poziom artystyczny, posiadają unikalną wartość historyczną, a ich realizacja przyczyni się do poszerzenia i uatrakcyjnienia oferty kulturalnej a odpowiadającej na nowe potrzeby w obszarze działalności kulturalnej wynikające z rozwoju technicznego oraz przemian społecznych.

Zagadnieniem kluczowym mającym na celu włączenie nowych grup w aktywność kulturalną, zapewnienie i ułatwienie dostępu do wiedzy będzie kontynuacja **digitalizacji zasobów bibliotecznych i muzealnych** związanych z historią, kulturą i nauką na Pomorzu Zachodnim oraz ich udostępnienie.

Oprócz działań o charakterze inwestycyjnym wskazanym jest **opracowanie i wdrożenie systemu usprawniającego zarządzania podległymi instrukcjami kultury**, jak i podnoszenie w nich jakości pracy. W tym celu potrzebne jest opracowanie długoletnich programów działalności poszczególnych instytucji kultury do roku 2030, a uwzględniających m.in. oczekiwania mieszkańców (publiczności) wraz ze wskazaniem sposobów dotarcia do nowych grup publiczności.

Działania:

- ✓ rozbudowa instytucji kultury o znaczeniu regionalnym, w tym m. in. Teatru Polskiego w Szczecinie, Centrum Nauki w Szczecinie, Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie, Muzeum Narodowego w Szczecinie;
- ✓ wdrożenie i opracowanie zasad digitalizacji dóbr kultury w Książnicy Pomorskiej w Szczecinie oraz Muzeum Narodowym w Szczecinie;
- ✓ opracowanie długoletnich programów działania w instytucjach kultury;

3. Sprawowanie mecenatu nad twórczością artystyczną

Mecenat Województwa nad kulturą dotyczy m.in. **wspierania i promocji twórczości, edukacji kulturalnej, działań i inicjatyw kulturalnych**. Działania ukierunkowane będą na wsparcie zachodniopomorskich twórców i dotyczyć będą wsparcia finansowego i promocyjnego m. in. poprzez system stypendialny dla młodych artystów z regionu (w szczególności do 35 roku życia), nagród, jak również wsparcia instytucjonalnego.

Opracowany i promowany zostanie **program staży w instytucjach kultury**, który umożliwi studentom szkół artystycznych i kierunków humanistycznych związanych z kulturą zdobycia teoretycznej i praktycznej wiedzy dotyczącej zasad funkcjonowania i specyfiki pracy w jednostkach kultury. Powyższe działanie służyć będzie przygotowaniu nowej, kompetentnej kadry dla instytucji, organizacji i firm działających w sektorze kultury i przemysłów kreatywnych.

Wsparcie twórców powinno być realizowane również poprzez stworzenie warunków do adaptacji **międzynarodowych programów stypendialnych** czy wymiany doświadczeń.

Ważnym partnerem niniejszego ukierunkowania będzie **Akademia Sztuki w Szczecinie**, która inicjuje działania na rzecz przemysłów kreatywnych, a także wpływa na promocję sektora kultury w województwie zachodniopomorskim. Dlatego wskazane jest wypracowanie zasad współpracy służących analizie potrzeb i rozwojowi przemysłów kreatywnych.

Działania:

- ✓ rozwój programu stypendialnego kierowanego do dzieci i młodzieży artystycznie uzdolnionej;
- ✓ promowanie staży w instytucjach kultury;
- ✓ opracowanie i wdrożenie w regionie międzynarodowych programów, jak np. Zachodniopomorski Program Rezydencji Artystycznych;
- ✓ integracja środowisk twórczych;
- ✓ opracowanie zasad współpracy z Akademią Sztuki w Szczecinie w zakresie wykorzystania przemysłów kreatywnych w promocji kultury,

4. Wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego w rozwoju regionu.

W ramach realizacji poniższego priorytetu **działania będą nakierowane na ochronę rodzimego dziedzictwa materialnego oraz niematerialnego**, mającego wysoką wartość historyczną i kulturową, przyczyniającego się pośrednio do rozwoju społeczno-gospodarczego województwa.

Dziedzictwo kulturowe na Pomorzu Zachodnim to zasób rzeczy nieruchomych (np. budynków, budowli) oraz ruchomych (np. dzieł sztuki), a także ukształtowanego krajobrazu (np. układów urbanistycznych, ruralistycznych), zieleni (parków, cmentarzy), wraz ze związanymi z nim wartościami duchowymi, w tym historycznymi, patriotycznymi, religijnymi, artystycznymi i obyczajowymi.

Dziedzictwo kulturowe regionu przez wiele powojennych lat było postrzegane – tak zewnątrz, jak i wewnątrz – jako swego rodzaju balast, niekiedy niechciany, konsekwencje tego stanu są odczuwane pomimo dużych nakładów na jego ochronę poczynionych w ostatnich latach. Dlatego dalsze inwestowanie w ochronę, rewaloryzację i zachowanie dziedzictwa przyczyni się do zniwelowania niekorzystnych zasłóci oraz przyczyni się do zachowania tego, co cenne, a stanowi o tutejszej specyfice wynikającej z uwarunkowań historycznych.

Działania samorządu województwa będą ukierunkowane na ochronę, promocję najcenniejszych i unikalnych obiektów, których ochrona jest konieczna aby przekazać przyszłym pokoleniom wielowiekową oraz różnorodną spuściznę zachodniopomorską.

Działania:

- ✓ rewitalizacja i ochrona najcenniejszych i unikalnych zabytków;
- ✓ opracowanie listy 100 najcenniejszych zabytków Pomorza Zachodniego oraz ich promocja;
- ✓ ochrona i popularyzacja obiektów związanych z pomorską dynastią Gryfitów;
- ✓ badanie, dokumentowanie i promocja zachodniopomorskiego dziedzictwa kulturowego.

VI. Podmiotowy wymiar zagadnienia

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, prowadzi on **politykę rozwoju województwa**, na którą składa się m. in. wspieranie rozwoju kultury oraz sprawowanie opieki nad dziedzictwem kulturowym i jego racjonalne wykorzystanie, a także promocja walorów i możliwości rozwojowych województwa.

Polityka kulturalna województwa jest realizowana w sposób bezpośredni przez samorząd województwa za pomocą jego jednostek organizacyjnych oraz współpracujących z nim instytucji kultury. Wobec pozostałych podmiotów w skali regionu oraz podmiotów zewnętrznych działających w sferze kultury na obszarze województwa zachodniopomorskiego samorząd regionalny stara się pełnić rolę koordynującą, stymulującą i wspierającą, dążąc do angażowania w przedsięwzięcia, treści, wartości i postawy realizujące założenia przedmiotowej polityki. Zarazem samorząd regionalny aktywnie przyczynia się do wspierania tożsamości lokalnej i związanych z nią elementów kultury, a także upowszechniania i wzmacniania dziedzictwa narodowego, kultury ojczystej oraz wzbogacających ją i twórczo przekształcających form ekspresji artystycznej.

Samorząd regionalny dąży do włączenia lokalnych społeczności i reprezentujących je struktur samorządowych w żywy i wszechstronny obieg treści kulturowych oraz upowszechnianie regionalnego i narodowego dziedzictwa. Aktywnie wspierane jest angażowanie różnego rodzaju podmiotów i środowisk – organizacji pozarządowych, grup nieformalnych, firm, instytucji publicznych – w rozwijanie form partycypacji w kulturze oraz implementowanie niesionych przez nią treści w różnorodnych przejawach i formach życia wspólnotowego. Kapitał prywatny w coraz większym stopniu powinien być źródłem finansowania działalności kulturalnej, w szczególności w formie mecenatu. Samorząd regionalny sprzyja tworzeniu w wymiarze regionalnym i lokalnym służącym temu celowi rozwiązań formalnych, organizacyjnych i finansowych.

Oczekuje się, że administracja państwa i podległe jej bądź korzystające z jej finansowego wsparcia podmioty, działać będą na rzecz wzmocnienia dostępu mieszkańców Pomorza Zachodniego do dóbr kultury. Odbywać się to powinno poprzez oddziaływanie instytucji kultury oraz zespołów artystycznych na obszar województwa, a także przez materialne i organizacyjne wsparcie działalności instytucji kultury na Pomorzu Zachodnim. Samorząd regionalny podejmuje kroki na rzecz angażowania twórców oraz organizatorów życia kulturalnego do realizacji przedsięwzięć na obszarze regionu bądź w formie i treści nawiązujących do tematyki Pomorza Zachodniego. Jego działania są też ukierunkowane na identyfikowanie i akcentowanie dorobku kulturowego regionu w ramach działalności osób, zespołów i instytucji uczestniczących w ogólnopolskim, europejskim i światowym obiegu dóbr kultury.

Kultura jest w ramach niniejszej polityki traktowana jako jeden z kluczowych aspektów dorobku cywilizacyjnego mieszkańców regionu i jego wspólnoty. W związku z tym wszystkie podmioty pragnące się przyczynić do jego

poszerzania i rozwoju są przez samorząd regionalny traktowane jako sojusznicy i potencjalni uczestnicy procesu redefiniowania kulturowego kanonu regionu.

VII. Narzędzia realizacji

Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego widzi potrzebę wspierania rozwoju kultury w regionie, mając pełną świadomość roli, jaką kultura odgrywa w budowaniu więzi społecznych, pobudzaniu tożsamości regionalnej. Jednocześnie kultura coraz częściej postrzegana jest jako czynnik wpływający na wzrost atrakcyjności miast i regionów dla mieszkańców, turystów i inwestorów, powszechnym staje się przekonanie, że kultura to jeden z kluczowych i szybko rozwijających się sektorów.

Narzędzia wsparcia

- ✓ Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014 - 2020 – rozumiany, jako instrument finansowej interwencji w celu zapewnienia środków przeznaczonych na zwiększenie atrakcyjności zasobów kultury (Oś IV Naturalne Otoczenie Człowieka). Wsparcie uzyskują projekty w obszarze ochrony wartościowego dziedzictwa kulturowego oraz kluczowe instytucje kultury.
- ✓ *Kontrakt Terytorialny* Województwa Zachodniopomorskiego – umowa zawarta pomiędzy Rządem a Samorządem Województwa, w której wskazano do realizacji przedsięwzięcia priorytetowe mające istotne znaczenie dla rozwoju kraju oraz Pomorza Zachodniego, wraz ze sposobem ich finansowania, koordynacji i realizacji. Wsparte będą najważniejsze projekty w obszarze kultury realizowane przez JST.
- ✓ **Budżet samorządu województwa**, zapewni środki na finansowanie zadań w zakresie kultury o charakterze bieżącym oraz inwestycyjnym w odniesieniu do samorządowych instytucji kultury oraz realizacji zadań z kluczowymi partnerami.
- ✓ Wojewódzki Program Ochrony Zabytków, jest jednym z instrumentów rozwoju województwa a odnosi się do szerokiego spektrum zagadnień związanych z dziedzictwem kulturowym, zwłaszcza związanych z poprawą stanu zachowania zabytków i zwiększenia ich atrakcyjności, wzmacniania tożsamości kulturowej
- ✓ **Instytucje Kultury**, będą ważnym element w kształtowaniu polityki kulturalnej województwa oraz prowadzenia działalności w różnych dziedzinach sztuki, a których oddziaływanie na region ze względu na rozbudowywaną sieć powiązań jest niezwykle ważne dla realizacji polityki województwa w zakresie kultury.
- ✓ Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-20 w zakresie wsparcia finansowego projektów w zakresie modernizacji infrastruktury kulturalnej oraz ochrony dziedzictwa kulturowego na Pomorzu Zachodnim. Oś priorytetowa VIII Ochrona dziedzictwa Kulturowego i rozwoju zasobów kultury.
- ✓ Programy Operacyjne Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, jako współfinansowanie inicjatyw artystycznych realizowanych w regionie.
- ✓ Inne programy skierowane do sektora kultury to m.in. Interreg VA, Programy Narodowego Centrum Kultury, Projekty w ramach programu UE - Creative Desk Polska, Programy Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej. Dzięki możliwości uczestniczenia we wspomnianych programach podmioty w nim

uczestniczące, uzyskają możliwość współfinansowania ciekawych projektów zarówno o wymiarze krajowym, jak i europejskim.

- ✓ System promocji zachodniopomorskich twórców - dotyczy m.in. wsparcia finansowego z budżetu województwa którego celem jest stworzenia dogodnych warunków dla ich lepszego rozwoju artystyczny.

VIII. Warunki krytyczne realizacji polityki

Samorząd Województwa przy realizacji przedstawionych w dokumencie kierunków interwencji działa w określonym otoczeniu, przy współudziale partnerów i środków finansowych. Wiele zmiennych i czynników współuczestniczących powoduje obarczenie ryzykiem realizację polityki. Są to głównie:

- ✓ Spadek dochodów, ubożenie społeczeństwa, a co się z tym wiąże mniejsze nakłady na kulturę
- ✓ Brak woli współpracy z samorządem województwa ze strony innych jednostek samorządu terytorialnego, podmiotów działających w sektorze organizacji pozarządowych
- ✓ Ograniczony dostęp do środków unijnych po roku 2020
- ✓ Mniejsze wydatki na kulturę w budżetach JST
- ✓ Reforma samorządowa, która może przyczynić się do rozerwania budowanych od lat więzi regionalnych
- ✓ Odpływ uzdolnionej młodzieży, twórców do innych regionów i krajów, ze względu na małe zainteresowanie ich działalnością
- ✓ Zmiany przepisów utrudniające i ograniczające prowadzenie działalności gospodarczej
- ✓ Utrudnienia w prowadzeniu działań długofalowych – brak narzędzi i jednolitej woli politycznej, brak konsekwencji przy zmianie rządów
- ✓ Niedostateczna wysokość zasobów finansowych oraz nieoczekiwane zmiany legislacyjne

IX. Perspektywa czasowa realizacji polityki kulturalnej

Zasadniczo horyzont czasowy przedmiotowej polityki wyznacza rok 2030, jednak można go podzielić na dwa etapy funkcjonujące jednocześnie:

- ✓ Pierwszy to wydatkowanie środków z Unii Europejskiej na działania inwestycyjne służące rozwojowi infrastruktury kultury oraz ochrony zabytków w okresie do roku 2020. Przewiduje się, że w jego trakcie realizowane będą największe inwestycje w opisywany obszar
- ✓ Drugi to długofalowe działania związane z upowszechnieniem i rozwojem oferty kulturalnej, wsparciem dla twórców oraz zwiększeniem udziału mieszkańców w aktywnym udziale w kulturze.